

А. В. Мирончук

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Л. Г. Котнюк*

Особливості вживання інвертованих речень в сучасній художній літературі

Актуальність дослідження інверсії в англійській мові зумовлена складністю, і як результат, недостатністю вивчення деяких аспектів цього питання, наявністю різних підходів дослідників та відсутністю повної систематизації наявних даних. Дослідження інверсії в діяхронічному аспекті допомагає зрозуміти загальні тенденції розвитку англійської мови з синтаксичної точки зору, зокрема основної синтаксичної одиниці – речення, його структури, семантики та прагматики.

Термін інверсія має латинське походження (*inversio* – перевертання; перестановка) і визначається як порушення характерного для англійської мови прямого порядку слів: підмет – присудок [2: 185].

За статистичними даними, інверсія, яка зустрічається в простих реченнях, незалежних частинах складносурядних, головних частинах складнопідрядних речень та у словах автора при прямій мові становить близько 90% усіх випадків інверсії [6: 916].

З точки зору функціональних особливостей виділяють граматичну та стилістичну, або підсилювальну інверсію [2; 3]. **Граматична інверсія** служить для формування деяких комунікативних типів речень. **Стилістична інверсія** зумовлена навмисним порушенням прямого порядку членів речення з метою емоційного або смислового виділення певного елемента, зв'язування окремих частин складного речення та збереження тривалості думки [2: 185; 3: 149].

Залежно від форми виділяють **повну інверсію**, за якої весь присудок передує підмету і **часткову**, коли перед підметом стоїть лише частина присудка, точніше оператор, в ролі якого, як правило, виступає допоміжне дієслово [3: 148; 6: 911].

З метою дослідження існуючих класифікацій інверсії, ми проаналізували матеріал із зазначеної теми, викладений в сучасних граматиках англійської мови. Проведене нами дослідження покладається на поділ речень з непрямым порядком слів на дві групи:

1. **Речення з граматичною інверсією**, що визначається структурою різних типів речення: наприклад, загальне питання: *Can I help you?* [7: 12]. Граматична інверсія є найбільш поширеною в реченнях з формальним підметом *there*: *There is no snakes on the beach* [5: 13], а також загальних і спеціальних питаннях, що, як правило, вимагають часткову інверсію: *How long ago did this happen?* [5: 3].

2. **Речення зі стилістичною інверсією**, при якій порушення прямого порядку слів супроводжується винесенням певного елемента речення в початкову позицію, яка для нього не є типовою: *Never had he been so fond of this body of his...* [1: 35] (речення з обставиною часу, вираженою прислівником "never" в початковій позиції). Найбільш поширеною є повна стилістична інверсія, зокрема в реченнях, що починаються з обставини місця, або часу: *Twenty feet away towered a huge dead spruce* [1: 36]. *And then began the cold grey of afternoon...* [1: 23]. Часткова стилістична інверсія найчастіше трапляється в реченнях, що розпочинаються з заперечних або обмежувальних елементів: *Not only were the starving wolves growing bolder* [1: 33].

Матеріалом для нашого аналізу послужили приклади, виписані із чотирьох романів, написаних з розривом в більш як століття: О. Уайльдом "Портрет Доріана Грея" (1890) [4],

Д. Лондоном "Біле Ікло" (1906) [1], М. Крічтоном "Парк Юрського Періоду" (1990) [5] і С. Майер "Сутінки" (2005) [7].

Результати проведеного нами дослідження показують, що частота вживання синтаксично зумовленої граматичної інверсії є приблизно однаковою в усіх чотирьох проаналізованих творах. Це дає можливість припустити, що, по-перше, граматична інверсія не є індивідуальною характеристикою певного письменника, а носить об'єктивний характер, і по-друге, протягом зазначеного періоду, даний тип інверсії не зазнав змін.

За статистичними даними, явище стилістичної інверсії досить рідке: 300-400 випадків на мільйон слів в розмовному стилі, 500-600 в науковому і близько 1000 випадків в художньому [6: 916]. Результати нашого дослідження вказують на тенденцію до зменшення частоти вживання речень зі стилістичною інверсією в сучасній художній літературі. Кількість речень зі стилістично зумовленою інверсією в романах, написаних сучасниками в кінці ХХ – на початку ХХІ століття в 4-6 разів менша ніж у творах, що написані класиками століттям раніше. Обмеженість вживання стилістичної інверсії на сучасному етапі можна пояснити історичним розвитком синтаксису англійського речення. На ранніх етапах розвитку англійської мови, дієслово стояло на другому місці в реченні, незалежно від того, який член речення йому передував – підмет, або будь-який інший другорядний. В останньому випадку підмет займав позицію після присудка, що стало передумовою для виникнення інверсії [6: 911]. Тому стилістична інверсія є більш вживаною в класичних творах минулих століть, тоді як її вживання в сучасній художній літературі є досить обмеженим і носить суб'єктивний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Лондон Д. Белый клык / Д. Лондон. – К.: Знання, 2008. – 263 с.
2. Старшинова Е. К. Практическая грамматика английского языка / Е. К. Старшинова, М. А. Васильева, А. И. Шилюгина. – М.: Издательство Московского университета, 1970. – 215 с.
3. Стилистика английского языка / А. Н. Мороховский, О. П. Воробьева, Н. И. Лихошерст, З. В. Тимошенко. – К.: Вища школа, 1984. – 248 с.

4. Уайльд О. Портрет Дориана Грея: Книга для чтения на английском языке / О. Уайльд. – Санкт-Петербург: КАРО, 2006. – 400 с.
5. Crichton M. Jurassic Park / M. Crichton. – New York: Ballantine, 2008. – 400 p.
6. Grammar of Spoken and Written English / D. Biber, S. Johanson, G. Leech, S. Conrad. – Harlow: Pearson Education Limited, 2007. – 1204 p.
7. Meyer S. Twilight / S. Meyer. – London: Clays Ltd, 2009. – 434 p.